

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри іноземної
філології, українознавства та соціально-
правових дисциплін

Протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.

Зав. кафедри

 С.А. Остапенко

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»

Ступінь: PhD

Кількість кредитів ECTS 7

Розробник: Ніколенко К.В.
доцент кафедри іноземної
філології, українознавства та
соціально-правових дисциплін,
к.філос.н.

2019 – 2020 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 051 «Економіка», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Семестр (осінній / весняний)	осінній, весняний
Кількість кредитів	7
Загальна кількість годин	210
Кількість модулів	2
Лекції, годин	45
Практичні / семінарські, годин	30
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	135
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	2
самостійної роботи студента	4,5
Вид контролю	залік, екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль курсу: увести студентів у сферу формування, функціонування і розвитку духовного виробництва, що продукує знання з основних проблем буття, мислення і пізнання; допомогти студентам самовизначитися в особистих світоглядних позиціях, сформувати соціально-філософську свідомість.

Завдання курсу: прищеплювання студентам глибоких знань про основні принципи, категорії і закономірності розвитку філософського знання, про досягнутий рівень їхнього сучасного стану, підвести студентів до розуміння того, що філософія, будучи саморефлексією в усвідомленні людиною змісту й цілей життя та долі людської цивілізації, є важливим етико-гуманістичним фактором у розумінні людини, як вищої цінності.

Предмет: Філософське буття, історія філософії.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Філософія, коло її проблем.

Тема 2. Історичні типи філософії.

Тема 3. Філософська думка в Україні.

Тема 4. Основні філософські концепції сучасності.

Тема 5. Філософське розуміння світу: буття та матерія.

Тема 6. Філософське розуміння свідомості.

Тема 7. Суспільна свідомість та її структура.

Тема 8. Філософія пізнання.

Тема 9. Філософія наукового пізнання.

Тема 10. Діалектика, її альтернативи, основні закони та категорії.

Тема 11. Природа як предмет філософського аналізу

Тема 12. Суспільство як система, що розвивається.

Тема 13. Суспільство та особистість.

Тема 14. Філософія культури.

Тема 15. Соціальне прогнозування. Глобальні проблеми сучасності.

1. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна та вечірня форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб.	срс	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Загальне філософське розуміння світу.					
Тема 1. Філософія, коло її проблем.	14	2	2		10
Тема 2. Історичні типи філософії.	16	6	2		8
Тема 3. Філософська думка в Україні.	18	2	2		14
Тема 4. Основні філософські концепції сучасності.	18	6	4		8
Тема 5. Філософське розуміння світу: буття та матерія.	18	4	4		10
Тема 6. Філософське розуміння свідомості.	18	4	2		12
Тема 7. Суспільна свідомість та її структура.	18	4	2		12
Разом за змістовим модулем 1	113	28	18	-	74
Модуль 2					
Змістовий модуль 2. Прикладна філософія.					
Тема 8. Філософія пізнання.	12	2	4		6
Тема 9. Філософія наукового пізнання.	10	2			8
Тема 10. Діалектика, її альтернативи, основні закони та категорії.	12	2	2		8
Тема 11. Природа як предмет філософського аналізу	10	2			8
Тема 12. Суспільство як система, що розвивається.	10	2	2		6
Тема 13. Суспільство та особистість.	12	2	2		8
Тема 14. Філософія культури.	12	2	2		8
Тема 15. Соціальне прогнозування. Глобальні проблеми сучасності.	12	3			9
Разом за змістовим модулем 2	90	17	12		61
Усього годин	210	45	30		135

4. Темі семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар – обговорення Філософія коло її проблем.	2
2	Семінар – розгорнута бесіда Історичні типи філософії.	2

3	Семінар – дискусія Філософська думка в Україні.	2
4	Семінар – обговорення Основні філософські концепції сучасності.	4
5	Семінар – обговорення Філософське розуміння світу: буття та матерія.	4
6	Семінар – розмірковування Філософське розуміння свідомості.	2
7	Семінар – розгорнута бесіда Суспільна свідомість та її структура.	2
8	Семінар – розмірковування Філософія пізнання. Філософія наукового пізнання.	4
9	Семінар – обговорення Діалектика, її альтернативи, основні закони та категорії.	2
10	Семінар – обговорення Суспільство як система, що розвивається.	2
11	Семінар – розмірковування Суспільство та особистість.	2
12	Семінар – розмірковування Філософія культури.	2
	Всього	30

5. Індивідуальні завдання

1. Підготовка оглядів періодичної літератури і монографій.
2. Підготовка наукових статей.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Тема	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Загально-філософське розуміння світу			
Семінар – обговорення Тема 1. Філософія коло її проблем.	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: специфіка об'єкту та предмету філософії, його історична зміна; предмет філософії; поняття про співвідношення світогляду та філософії; історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія; функції філософії: світоглядна, методологічна, гносеологічна, аксіологічна, інтегративна та ін. Джерела [1, 2, 4, 6, 11, 17, 18, 22]. 2. Підготовка до опитування та тестування.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розгорнута бесіда Тема 2. Історичні типи філософії.	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: напрямки філософії стародавньої Індії, Китаю; поняття античної філософії; етапи її розвитку та загальні особливості; розвиток ідей у натурфілософських («фізичних»)	Фронтальне та індивідуальне опитування

		<p>школах Стародавньої Греції; моральна та логічна проблематика філософії Сократа; антична філософія класичного періоду (Платон, Арістотель); релігійний характер середньовічного світогляду й філософії; період апологетики та патристики; схоластична філософія; дискусія «номіналізму» та «реалізму»; загальні особливості та етапи розвитку, загальна характеристика епохи Відродження, антропоцентризм та ідеї гуманізму.</p> <p>Джерела [1, 2, 4, 6, 11, 17, 18, 22].</p> <p>2. Підготовка до опитування та тестування.</p>	
Семінар – дискусія Тема 3. Філософська думка в Україні.	14	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: періодизація та проблематика української філософії; антропологічне вчення Г. Сковороди, філософія романтизму.</p> <p>Підготовка до оцінки місця української філософії в контексті світової філософської думки.</p> <p>Джерела [1, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 18, 19, 21].</p> <p>2. Написання есе.</p>	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – обговорення Тема 4. Основні філософські концепції сучасності.	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: загальна характеристика і основні напрямки сучасної західної філософії; екзистенціалізм; фрейдизм; релігійна філософія; позитивізм.</p> <p>Джерела [1, 2, 4, 6, 11, 17, 18, 22].</p> <p>2. Підготовка до опитування та тестування.</p>	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розмірковування Тема 5. Філософське розуміння світу: буття та матерія.	10	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Проблема субстанції в історії філософії; матеріальне буття та його форми: субстанційний та реляційний підходи; основні категорії онтології: сутність-явище, простір-час, причина-наслідок; основні сфери буття світу.</p> <p>2. Підготовка до розмірковування над питаннями: зміст філософського розуміння буття на різних етапах розвитку філософії; культурно-історичний час і простір; сутність ідеалістичної концепції буття; матеріалістична концепція буття; особливості некласичної концепції буття.</p> <p>Джерела [1, 2, 3, 4, 6, 11, 17, 18, 19, 22].</p> <p>3. Підготовка до самотестування.</p> <p>4. Підготовка до вирішення задач.</p>	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розмірковування Тема 6. Філософське	12	<p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу: поняття буття у філософії, філософське розуміння матерії, атрибути матерії, матеріальна єдність світу. Поняття та історія виникнення свідомості, підходи до вивчення свідомості. Компоненти</p>	Тестування. Фронтальне та індивідуальне опитування. Розв'язання

розуміння свідомості.		свідомості. Джерела [1, 2, 3, 4, 6, 11, 17, 18, 19,22]. 2. Підготовка до самотестування. 3. Підготовка до вирішення задач.	практичних завдань.
Семинар – розгорнута бесіда Тема 7. Суспільна свідомість та її структура.	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття та різновиди суспільної свідомості, суспільна психологія та суспільна ідеологія. Право, політика, мораль, релігія як елементи суспільної свідомості. Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 15, 16, 17, 18, 22]. 2. Підготовка до самотестування.	Тестування. Фронтальне та індивідуальне опитування.
Разом змістовий модуль 1	74		
Модуль 2			
Змістовий модуль 2: Прикладна філософія.			
Семинар – розмірковування Тема 1. Філософія пізнання.	14	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: поняття пізнання у філософії, різновиди пізнання - раціональне та чуттєве пізнання. Істина як кінцева мета пізнання. Критерії істини. Перевірка знання практикою, практика як критерій істини. Особливості наукового пізнання, логічні методи, спеціальні, загально-наукові. Аналіз, синтез, обґрунтування, аналогія, тощо. Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 15, 16, 17, 18, 21]. 2. Підготовка до самотестування.	Фронтальне та індивідуальне опитування
Семинар запитань і відповідей. Тема 2. Діалектика та природа як предмет філософського аналізу.	16	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: визначення діалектики, метафізика, релятивізм, софістика, еkleктика як альтернативи діалектики. Закон заперечення заперечення, закон переходу кількісних змін в якісні, єдності та боротьби протилежностей. Одиначне та загальне, та інші категорії діалектики. поняття природи у філософії, основні концепції природи. Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 15, 16, 17, 18, 21, 22]. 2. Підготовка до самотестування. 3. Укладання кейсів.	Тестування. Захист проєктів (кейсів).
Семинар запитань і відповідей. Тема 3. Суспільство як система.	6	1. Опрацювання теоретичного матеріалу: теорії виникнення суспільства, історичні типи існування суспільства, філософські концепції суспільства. Типи особистості. Взаємодія суспільства та особистості. Волонтаризм, фаталізм як філософські концепції. Джерела [1, 2, 3, 6, 11, 15, 16, 17, 18, 21,22]. 2. Підготовка до захисту синопсисів.	Фронтальне та індивідуальне опитування. Захист проєктів (синопсисів)

філософії, визначати основні риси, характеристики, персоналіїв												
5. володіння підходами щодо дослідження трактувань буття та свідомості			+									
6. володіння методами дослідження свідомості як соціокультурного явища	+									+	+	
7. здатність обґрунтовувати доцільність враховування особливостей прояву суспільної свідомості		+										+
8. знання понять пізнання; вміння володіти методами наукового пізнання	+		+									
9. володіння методами та формами діалектики, її альтернативами, законами та категоріями			+							+		
10. знання поняття суспільство, вміння застосовувати його для практичного аналізу соціально-економічних складових				+								
11. уміння визначати основні чинники взаємодії суспільства та особистості	+											
12. здатність обґрунтовувати основні тенденції розвитку, взаємодії, виникнення та становлення культур										+		

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (написання відгуку на прочитаний художній твір, аналіз філософської концепції мислителя за наведеним переліком характеристик, самостійне опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік, екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Рівень сформованості компетентностей студента оцінюються протягом 1 семестру у 100 балів та протягом 2 семестру у (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - іспиту (50 балів).

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Модуль 1						
Змістовий модуль 1						
Тема 1		4				
Тема 2	4		6			
Тема 3		4				
Тема 4	4	4	5			

Тема 5	4	4	5			
Тема 6	4	4	5	10		
Тема 7	4	4	5		20	
Разом змістовий модуль 1	20	24	26	10	20	100
Модуль 2						
Змістовий модуль 2						
Тема 1		3				
Тема 2			3	5		
Тема 3		3				
Тема 4			3			
Тема 5		3	3	7		
Тема 6		3	3			
Тема 7		3		5		
Тема 8		3	3			
Разом змістовий модуль 2		18	15	17		50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки з вивчення дисципліни
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Підручники, посібники та монографії.
4. Тести для підсумкового контролю.

12. Рекомендована література

Базова

1. Абельяр П. История моих бедствий. / П. Абельяр – М.: Наука, 1992
2. Аврелий Августин. Исповедь. / Августин Аврелий– М., 1992
3. Андрущенко В.П. Михайличенко М.І. Сучасна соціальна філософія. / В.П. Андрущенко, М.І. Михайличенко – К.: Либідь, 1996. – 204с.

4. Андрущенко В.П. Социальная философия: Учебник / В.П. Андрущенко - К., Харьков: Единорог, 2002. – 736 с.
5. Введение в философию: учебник для вузов. – В 2ч. // Под ред. И. Фролова. – М., 1989.
6. Вересаев В. Аполлон и Дионис. // Живая жизнь. – М., 1991
7. Вернадский В.И. Размышление натуралиста. / В.И. Вернадский – Кн. 1-2. – М., 1975-1977. – 346с.
8. Вишенський І. Книжка // Історія філософії України. – К., 1993
9. Волчек Е.З. Философия: Учебн. Пособие с хрестоматийними изречениями. – Минск: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2003. – 736с.
10. Волчек Е.З. Философия: Учебн. пособие с хрестоматийными извлечениями. – Минск: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2003. – 544с.
11. Галактионов А., Никандров Н. История русской философии. – М., 1961
12. Галеви Даниэль. Жизнь Ф. Ницше. – Рига: Спридитис, 1991
13. Гегель Г. Философия права. – М., 1990
14. Герасимчук А.А. Курс лекцій з філософії: Навч. посібн. – К.: Кид-во Європ. ун-ту, 2002. – 422с.
15. Герасимчук А.А. Курс лекцій з філософії: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 422с.
16. Гириринский В.И. Рождение античной философии: Типологический аспект. – М.: ТИД «Русское слово-РС», 2003. – 318 с.
17. Гиренок. Русские космисты. // Знание. – Сер. «Философия». – 1990. - №2
18. Гоббс Т. Левиафан. // Антология мировой философии. – Т.2. – С. 307-407
19. Горський В.С. Історія Української філософії: Курс лекцій. – К., 1996
20. Гулыга Я.В. Немецкая классическая философия в XIX в. – М., 1976
21. Гусев В. Історія західноєвропейської філософії ХУ – ХУІІІст. Курс лекцій. – К., 1994
22. Декарт Р. Начало философии. // Антология мировой философии. – Т.2. – С.231-294
23. Дереси О.Н. Человеческая подлинность. // Это человек: Антология. – М., 1995
24. Донцов Д. Націоналізм. // Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1993
25. Достоевский Ф.М. Братья Карамазовы. // Соч. в 15т. – Т.9. – Кн.5. - Ленинград, 1991 (Великий инквизитор).
26. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. // Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1993
27. Евлампиев И.И. История русской философии: Учебн. Пособие. – М.: Высш.шк., 2003. – 584с.
28. Замалев А.Ф., Зоц В.А. Мыслители Киевской Руси. – К., 1986
29. Замалев А.Ф. Философская мысль в средневековой Руси. – Спб., 1987
30. Звиревич В.Т. Философия древнего мира и средних веков: Учебн. Пособие. – Екатеринбург, М.: Деловая книга, Академический проект, 2002. – 384с.
31. Зотов А.Ф. Философия: Учебник. – М.: Академический проект, 2003. – 656с.
32. Зотов А.Ф., Мельвиль Ю.К. Буржуазная философия XIX – XX в. – М., 1988
33. Игнатов А. Бес и человек. // Вопросы философии. – 1993 - №4
34. Ильенков С.В. Философия и культура. – М., 1991
35. История диалектики. Немецкая классическая философия. – М., 1978

36. Іларіон Київський. Слово про закон і благодать // Історія філософії України. – К., 1993
37. Камю А. Бунтующий человек. М., 1990
38. Кант и критика чистого разума / Сочинения в 6т. – Т.3. – М., 1974
39. Кантор В.К. Западничество как проблема «русского пути» // Вопросы философии. – 1993. - №4
40. Касьянов В.В. История философии. Экзаменационные ответы – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 384с.
41. Кериллов В.И. Историсофия А.С. Хомякова. – Знание: Серия «Философия» - №8 – 1989
42. Костомаров М. Дві руські народності // Історія філософії України: хрестоматія – К., 1993
43. Крапивницкий С.Е. Социальная философия. – Волгоград, 1995
44. Краткий очерк истории философии. – М, 1980
45. Кувакин В.А. Философия Владимира Соловьева. – М., 1988
46. Кузанский Николай. Об ученом незнании // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2.
47. Кузнецов М.А. Учение В. Вернадского о ноосфере: перспективы развития человечества // Вопросы философии. – 1989. - №3.
48. Кунцман П. Философия. – 9-е изд. – М.: Рыбари, 2002. – 268с.
49. Кунцман П. Философия. – 9-е изд. – М.: Рыбари, 2002. – 268с.
50. Кьеркегор З. Несчастнейший. – СПб., 1993
51. Кьеркегор З. Страх и трепет. – М., 1991
52. Левицкий С.А. Очерки по истории русской философии. – М., 1996
53. Лейбниц Г. Монадология // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2 – С.449-485
54. Ленин В.И. Материализм и эмпириотизм - Т.18 – С.131
55. Лихачев Д. С.Радонежский и Франциск Ассизский // Наука и религия. – 1992. - №1
56. Лосев А.Ф. Диалектика мифа. – М., 1990
57. Лосский Н.О. История русской философии. – М., 1991
58. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения – изд.2 – Т.13
59. Маркс К. экономическо-философская рукопись 1844г.// Маркс К., Энгельс Ф. Из ранних произведений. – С. 559-572, 585-598
60. Мережковський Д, У тихому болоті. // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
61. Мономах Володимир. Поучения // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
62. Монтескье Ш. О духе законов // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2 – М., С. 536-545
63. Мор Т. Утопия. // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2
64. Мотрошилова Н.В. Рождение и развитие философских идей. – М., 1991
65. Нарский И. Западноевропейская философия XIX века. – М., 1987
66. Ницше Ф. Антихристианин // Сумерки богов. – М., 1989
67. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла. Вступительная статья. // Вопросы философии. – 1989. - №5

68. Ницше Ф. Так говорил Заратустра // Соч. – В 2т. – Т.2. – М., 1990
69. Огородник І.В. Філософські думки східних слов'ян: Бібліографічний словник. – К.: Парламентське видавництво, 1999. – 328с.
70. Оленич Т.С. Проблема богочеловечества и смысла жизни в русской религиозной философской антропологии конца XIX – начала XX вв. // Автореферат. – Ростов-на-Дону, 1998
71. Оленич Т.С. Проблема византизма в русской религиозной философии // Тезисы доклада на научную международную конференцию «Украина – Греция». – Мариуполь, 1996
72. Оленич Т.С. Проблема людини і Бога в російській релігійній філософії та в біблійному вченні // Наукові записки. – Т.3 – Острог, 1999
73. Оленич Т.С. Проблема человека в русской религиозной и российской философии // Материалы Первого Философского Конгресса – СПб., 1997
74. Петров В. Личность Сковороды // Философская и социологическая мысль – 1995. - №1-2, 3-4
75. Платон. Диалоги. – М., 1989
76. Поппер К. Открытое общество и его враги. – В 2т. – Т.2. – М., 1997
77. Причепій Є.М. Філософія: Посібник. – К.: Академія, 2001. – 576с.
78. Причепій Є.М. Філософія: Посібник. – К.: Академія, 2001. – 576с.
79. Проблема человека в западной философии. – М., 1988
80. Радищев А.Н. О человеке, его смертности и бессмертии // Русская философия второй половины ХУІІІ в. Хрестоматия – М., 1990
81. Рассел Б. История западной философии. В 3-х кн. – 4-е изд., стереотип. – Новосибирск: Сиб. Унив. изд-во, 2003. – 992с.
82. Реам Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. – Т.2. – СПб., 1994
83. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерк о герменевтике. – И.: КАНОН-пресс-Ц; Кучково поле, 2002. – 624 с.
84. Русский космизм: Антология философского знания // Сост. Семенов С.Г. и др. – М., 1993
85. Руссо Ж.-Ж. О происхождении неравенства // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2.
86. Сартр Ж. Стена / Избранные произведения – М., 1992
87. Сартр Ж. Экзистенциализм – это гуманизм // Сумерки богов – М., 1989
88. Семенова С.Г. Паладин вечности // Вопросы философии. – 1993 – №1
89. Сковорода Г. Діалог. Ім'я йому потік змін. // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
90. Соколов В. Европейская философия ХУ – ХУІІ в. – М., 1984
91. Соколов В.В. Средневековая философия. – М., 1989
92. Соловьев В.С. Об упадке средневекового мировоззрения. – М., 1990
93. Соловьев В.С. Чтение о богочеловечестве // Сочин. В 2т. – Т.2 – М., 1991
94. Соловьева В.С. Смысл любви. // Философия искусства и литературная критика.
95. Спиноза Б. Этика, доказанная в геометрическом порядке // Антология мировой философии. – В 4т. – Т.2.
96. Спиркин Я.Г. Основы философии // Учебное пособие для Вузов. – М., 1988

97. Страза В. Западничество и славянофильство в обратной перспективе // Вопросы философии. – 1993 - №7
98. Фарре Л. Философская антропология // Это человек: Антология. – М., 1995
99. Федоров Н. И его „философия общего дела”. – Псков, 1994
100. Философия / Под.ред. В.Н.Лавриненко. – М., 1999
101. Философия. – Ростов-на-Дону, 2000
102. Философская антропология / Б.В. Марков – СПб, 1997
103. Философская энциклопедия. – В 5т. – М., 1960-1969

Допоміжна

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.И. Сучасна соціальна філософія. – К., 1996.
2. Антология мировой философии: В 4т. - М., 1971.
3. Аристотель. Политика. // Аристотель. - Соч. в 4т. – Т.4 – М., 1973-1983.
4. Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1978
5. Бекон Ф. Новый Органон. // Антология мировой философии. – Т.2. – С.192-222
6. Бердяев Н.А. Мировоззрение Достоевского. // Очерки русской философии. – Свердловск, 1991
7. Бердяев Н.А. Русская идея. // Вопросы философии. – 1990. - № 1,2
8. Бердяев Н.А. Смысл истории. – М., 1990
9. Бердяев Н.А. Смысл творчества. // Соч. – М., 1989
10. Бичко І., Бичко А. Історія філософії. – К., 2002.
11. Бичко І., Забужко О. Філософія української ідеї та її індоєвропейський контекст. – К., 1992
12. Боэций. Утешение философией. – М., 1990
13. Буржуазная философия XX ст. – М., 1974.
14. Вала Лоренцо. О наслаждении. // Антология мировой философии. – Т.2
15. Философский словарь.
16. Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник. – К., 1993
17. Філософія: Курс лекцій / І.Бичко. – К., 1993
18. Франк С.Л. Ницше Ф. и этика «любви к дальнему» // Соч. – М., 1990
19. Фрейд З. „Я” и „Оно”. // Труды ранних лет. – Т.1. - Тбилиси, 1991
20. Фрейд З. Тотем и табу. // Там же.
21. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. – М., 1994
22. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1989
23. Фромм Э. Иметь или быть? – М., 1986
24. Фромм Э. Искусство любить. // Душа людини. – М., 1992
25. Хайдеггер М. Відчуженість // Розмова на путівці. – М., 1991
26. Хайдеггер М. Слова. – СПб., 1991
27. Хайдеггер М. Що таке філософія? // Вопросы философии. – 1993. - №8
28. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – К., 1991
29. Хоружий С.С. После перерыва. Пути русской философии. – СПб., 1994
30. Циолковский К.Э. Грезы о Земле и небе. – Тула, 1986
31. Циолковский К.Э. Живая Вселенная // Вопросы философии. – 1991 - №6
32. Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы. – Ленинград, 1991
33. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – М., 1994
34. Шпенглер О. Закат Европы. – Минск, 1998

35. Эпикур. Эпикур приветствует Менекея // Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979
36. Юнг К. Психологічні типи. – М., 1992
37. Юркевич П. Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого // Історія філософії України: хрестоматія. – К., 1993
38. Яковлева Л.И. Хрестоматия по западной философии XVII – XVIII веков. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 784с.
39. Ясперс К. Истоки истории и ее цель // Философия истории: хрестоматия. – М., 1998. – С. 37-36.

Інформаційні ресурси

1. [http:// dic.academic.ru/dic.nsf/filos/230](http://dic.academic.ru/dic.nsf/filos/230)
2. irbis-nbuv.ua
3. mvd.tenet.odessa.ua